

Ljubljana, 6. februarja 2019

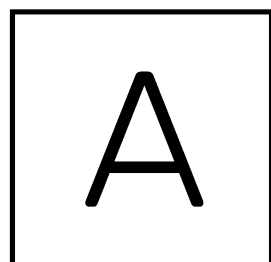
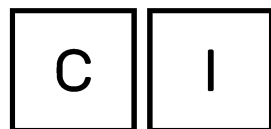
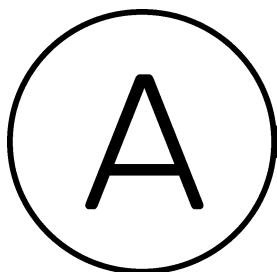
Analiza stanja v kulturi:

Nedomišljenost obstoječega kulturnega modela na primeru enoletnih projektih razpisov v letih 2009 - 2019

Slovenska kulturna javnost od vsakega novega ministra za kulturo in od vsake koalicije ter Vlade pričakuje prenavo in prevetritev **obstoječega kulturnega modela** ter **mehanizmov kulturnih politik**, ki ga sooblikujejo. Nenazadnje so prav ustvarjalci in producenti na področju umetnosti ter kulture v letih suhih krav in gospodarske krize na svoja pleča prevzeli velik delež posledičnih javno finančnih varčevalnih ukrepov v proračunu ter sredstvih, ki jih Republika Slovenija namenja za kulturo. In čeprav je res, da se je trend upadanja sredstev v zadnjih letih ustavil in da bo po tokratnem rebalansu proračuna države do zvišanja sredstev tudi za področje umetnosti ter kulture prišlo že v letošnjem letu, skupne vrednosti sredstev ostajajo daleč pod vrednostmi, s katerimi je v posameznih letih zadnjega desetletja že razpolagalo resorno Ministrstvo za kulturo.

Po kulturniških opozorilih, da je nastopil **Čas za kulturo in umetnost**, smo tudi v zadnji predvolilni kampanji lahko slišali, da je potrebno umetnosti in kulturi v državi ter družbi povrniti položaj in ugled, kot sta ga uživala v letih pred krizo, toda na prve konkretne prenovne **strateških dokumentov s področja kulture, mehanizmov sofinanciranja** in nenazadnje **izboljšanje položaja ustvarjalcev in producentov** še čakamo. Dodatno nas je k tokratni **analizi stanja v kulturi** spodbudila zadnja objava enoletnih projektih razpisov Ministrstva za kulturo za leto 2019, ki še niso prinesli napredka, h kateremu so se politične stranke v koalicijski pogodbi zavezale prav na področju kulture. Po tem ko je predsednik vlade Marjan Šarec sprejel odstop ministra Dejana Prešička, v stranki Socialnih demokratov pa so pričeli z opravili za imenovanja novega ministra in ministrice za kulturo, lahko le upamo, da bomo čim prej ponovno dobili **vodstvo ministrstva s polnimi pooblastili**. Fiskalni svet RS je sicer v začetku januarja 2019 v Javnofinančnih in makroekonomskih gibanjih že ocenil, da se obdobje bliskovite gospodarske rasti ter okrevanja države zaključuje. Toda aktualna koalicijska pogodba politične stranke, ki so jo podpisale, vendarle zavezuje, da se bodo razmere tako na samem ministrstvu kot na celotnem področju umetnosti in kulture bistveno spremenile.

Ministrstvo za kulturo ima v skladu z Zakonom o uresničevanju javnega interesa v kulturi na voljo številne mehanizme sofinanciranja umetnosti in kulture. Javne agencije in zavode iz področja kulture, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija, **financira neposredno**, preko poziva k predložitvi programa dela in finančnega načrta za tekoče projektno leto. Ostale, tako javne zavode kot samozaposlene v kulturi in druge fizične osebe ter

nevladne kulturne organizacije, pa sofinancira predvsem preko **javnih pozivov** in **javnih razpisov**. Na področju javnih razpisov poznamo redno **enoletno projektno, večletno projektno** in **programsko** sofinanciranje umetnosti in kulture. Kljub temu da bi naj šlo za kulturni model, ki je v praksi uradniškega izvajanja kulturnih politik nad območjem političnega vpliva vsakokratnega ministra in najožjega vodstva ministrstva za kulturo, bo analiza osnovnega razpisnega mehanizma v obdobju 2009 -2019 pokazala, da temu ni tako in da tudi umetnost ter kultura v čim krajšem času potrebujeta temeljite reforme.

1. Enoletni projektne razpisi Ministrstva za kulturo

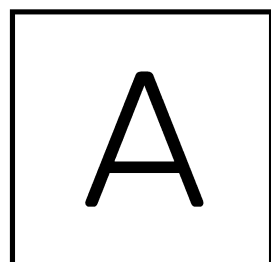
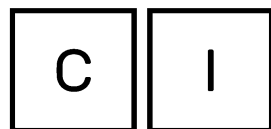
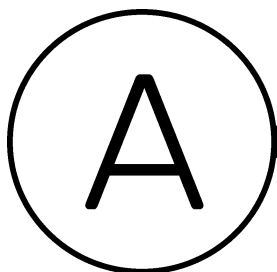
Za predmet tokratne analize stanja v kulturi, ki jo v društvu Asociacija tradicionalno pripravimo in javno predstavimo pred kulturnim praznikom 8. februarja, smo izbrali **enoletne javne razpise za izbor kulturnih projektov** na področjih umetnosti, ki jih vsako leto sofinancira Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za kulturo. Gre za pregled področja javnih razpisov, ki v izbranem obdobju 2009 – 2019 najbolj nazorno pokaže, kako se je izvajanje kulturne politike spreminjalo. Enoletni projektne razpis je najbolj **osnoven mehanizem za dostop do sofinanciranja** na področju umetnosti in kulture, preko katerega prijavitelji običajno tudi prvič dostopajo do javnih sredstev.

Enoletni javni razpisi za izbor kulturnih projektov na področjih umetnosti, ki jih vsako posamezno leto sofinancira Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za kulturo, predstavljajo osnovni mehanizem kulturne politike in dostop do sofinanciranja iz naslova javnih sredstev za:

- vse **samozaposlene v kulturi** in druge **fizične osebe**, ki delujejo na razpisnih področjih umetnosti,
- **nevladne kulturne organizacije**, katerih programi niso bili izbrani na programskem razpisu oziroma katerih projekti niso vključeni v razpisni sklop večletnih kulturnih projektov, in tudi
- **javne zavode na področju kulture**, ki jih Ministrstvo za kulturo ni neposredno pozvalo k predložitvi programa dela in finančnega načrta za tekoče projektno leto, razen pooblaščenih muzejev, ki so bili pozvani za opravljanje javne službe.

Samozaposleni v kulturi in **nevladne kulturne organizacije** sicer že vrsto let opozarjajo, da so **javni zavodi na področju kulture**, ki jih ministrstvo za kulturo ni neposredno pozvalo k predložitvi programa dela in finančnega načrta za tekoče projektno leto, v **bistveni prednosti** na enoletnih projektne razpisih, saj so njihovi ustanovitelji in sistemski financerji lokalne oblasti, praviloma pa razpolagajo tudi z lastnimi prostori in infrastrukturo. Na enoletni projektne razpis se namreč v veliki večini prijavljajo producenti in ustvarjalci, ki **ne upravljajo prireditvene infrastrukture**. Tako so časovno in finančno v precej bolj neugodnem položaju in težko dosežejo zahtevano število ponovitev.

Sofinanciranje je namenjeno **podpori kulturnih projektov** na področjih

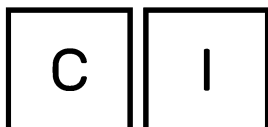
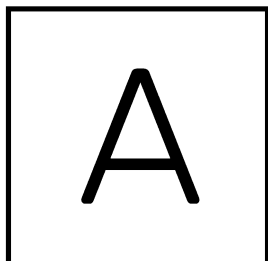
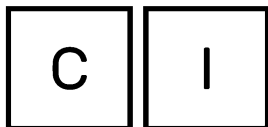
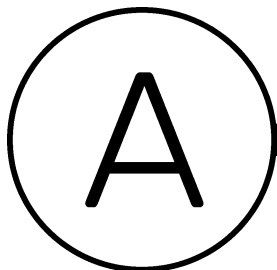
umetnosti, ki so v javnem interesu in so prepoznani kot vrhunski ter nujno potrebni za uresničevanje načel raznovrstnosti in dostopnosti javnih kulturnih dobrin, podpora delovanju ter razvoju vrhunskih ustvarjalcev in izvajalcev, spodbujanju sodelovanja večjega števila ustvarjalcev ter spodbujanju razvoja mladih, šele uveljavljajočih se nadarjenih ustvarjalcev. **Projekt** je posamezna kulturna aktivnost, ki je po zasnovi, vsebini, izvedbi in obsegu zaključena celota, kar je mogoče razbrati iz prijaviteljevih v celoti izpolnjenih prijavnih obrazcev ter obveznih prilog. Je dostopen javnosti in bo izveden v razpisnem letu. **Upravičene osebe** na razpisnem področju so prijavitelji projektov, ki delujejo na razpisnih področjih ter izpolnjujejo **splošne** in **posebne** pogoje na področju, na katerega se prijavljajo.

Prijavitelj projekta je odgovorni izvajalec, ki izpolnjuje vse pogoje za sodelovanje na razpisu in bo v morebitni sklenjeni pogodbi naveden kot pogodbeni stranka. **Odgovorna oseba** prijavitelja projekta pa je odgovorni nosilec projekta, ki poslovno in vsebinsko predstavlja ter zastopa kulturno organizacijo, oziroma posameznik v vlogi avtorja. **Upravičeni stroški** za sofinanciranje pa so le tisti, ki so:

- nujno potrebni za kvalitetno izvedbo projekta in so vezani izključno na izvedbo prijavljenega projekta,
- opredeljeni v prijavi prijavitelja,
- skladni z načeli dobrega finančnega poslovanja, zlasti glede cenovne primernosti in stroškovne učinkovitosti,
- dejansko nastali,
- prepoznavni in preverljivi,
- podprti z izvirnimi dokazili (računi, pogodbe, potrdila o izvedenih plačilih in druga obračunska dokumentacija),
- niso vezani na splošno delovanje izvajalca,
- niso in ne bodo istočasno financirani od drugih sofinancerjev projekta (dvojno financiranje).

Producenti nevladnih organizacij v kulturi že vrsto let opozarjajo tudi na problematičnost dejstva, da stroški reprezentance, še posebej pa **splošni stroški** vezani na **delovanje** izvajalca, **računovodstvo**, **administracija**, **investicije** in **stroški za opremo**, niso upravičen strošek na enoletnih projektih razpisih. S tem so za pokrivanje teh stroškov primorani iskati dodatne vire financiranja, **javnim zavodom na področju kulture**, ki jih Ministrstvo za kulturo ni neposredno pozvalo k predložitvi programa dela in finančnega načrta za tekoče projektno leto, pa te stroške - tako kot stroške plač zaposlenih - kot ustanoviteljice zagotavljajo lokalne oblasti. Prijavitelji v vlogi **fizične osebe** lahko zaprosijo izključno za svoj **avtorski honorar**, ki vključuje morebitne potne stroške in stroške bivanja, kar pomeni, da so - za razliko od zaposlenih v nevladnih organizacijah ali javnih zavodih na področju kulture, katerih stroški poti ter bivanja so upravičen projektni strošek - avtorsko obdavčeni tudi vsi njihovi dejanski stroški produkcije, organizacije in promocije projekta ter da so s tem obravnavani neenakopravno in v bistveno slabšem položaju.

Glavna razpisna področja enoletnih projektih razpisov so: **uprizoritvena umetnost**, ki zajema različne oblike, prakse in izraze gledališke

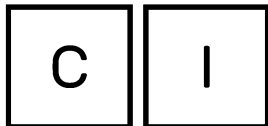
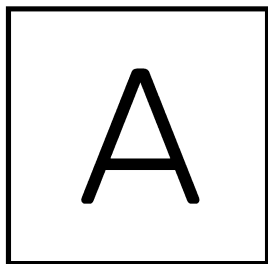
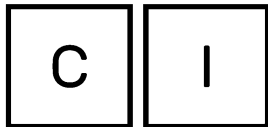
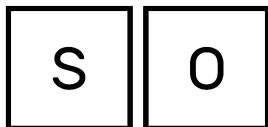
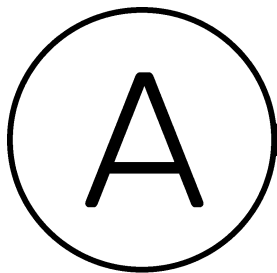

ustvarjalnost, **glasbena umetnost**, ki vključuje vse zvrsti, prakse in vsebine, ki jih družijo raziskovanje zvoka in glasbeno ustvarjanje ter balet, **vizualna umetnost**, ki zajema različne oblike, postopke in izraze likovne ustvarjalnosti, arhitekture ter oblikovanja, in **intermedijska umetnost**, ki se navezuje na sodobne umetniške prakse, ki v raziskovanju novih izraznih možnosti in ob načelu spajanja segajo preko meja etabliranih umetnostnih zvrsti, pri čemer se kreativno in v polemičnem družbenem kontekstu navezujejo na uporabo novih tehnologij, novih medijev, segajo pa tudi na presečišče znanosti in umetnosti.

2. Okvirne vrednosti razpoložljivih sredstev

Kljub temu da je sofinanciranje na vseh štirih razpisnih področjih umetnosti v okviru enoletnih projektov namenjeno tudi spodbujanju sodelovanja večjega števila ustvarjalcev in še posebej razvoja mladih, šele uveljavljajočih se nadarjenih ustvarjalcev, se razpisana sredstva v celoti vztrajno znižujejo ter so se ponovno začela višati šele v zadnjih dveh letih analiziranega obdobja. Za enoletne projektne razpise so bile s strani Ministrstva za kulturo razpisane naslednje **okvirne vrednosti razpoložljivih sredstev**:

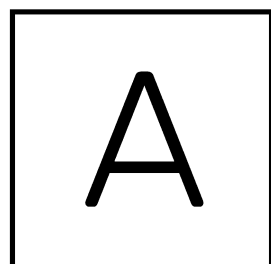
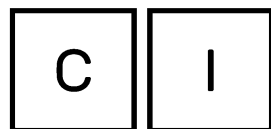
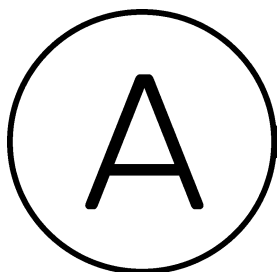
Skupaj razpisana sredstva	
Leto:	Vsota
2009	1.195.000
2010	1.044.500
2011	830.000
2012	527.000
2013	481.500
2014	540.000
2015	400.000
2016	384.000
2017	330.000
2018	455.000
2019	545.546

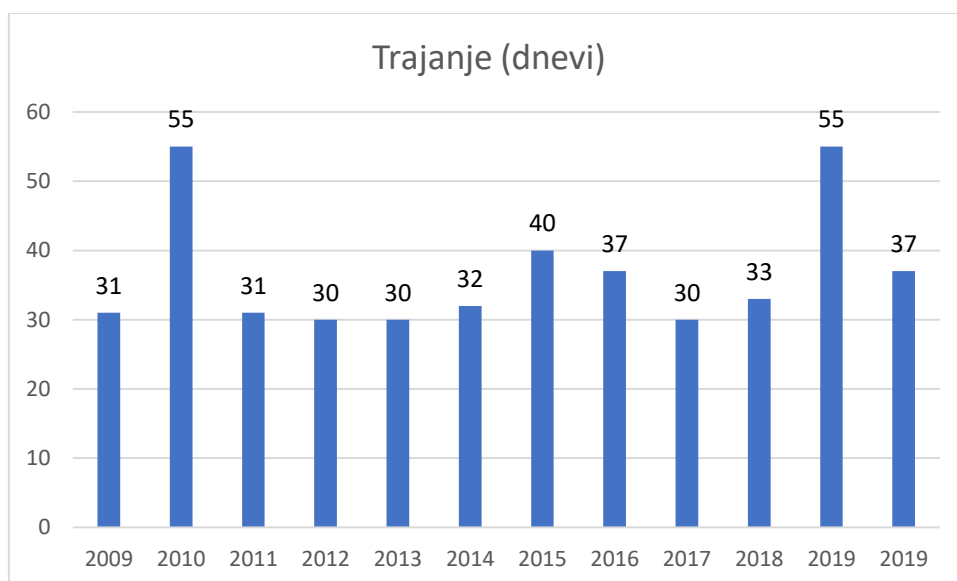
3. Razpisni roki enoletnih projektne razpisov

Razpisni roki enoletnih projektne razpisov, torej kdaj so ti razpisani in javno dostopni na spletnih straneh Ministrstva za kulturo ter kdaj se zaključijo, se skozi analizirano obdobje 2009–2019 bistveno ne spreminjajo, res pa je, da je bil v letih 2010 in 2019 rok enoletnega projektne razpisa nadpovprečno dolg, v večini preostalih let pa zgolj mesec in nekaj dni. Ne glede na to ali je bil razpis objavljen skupaj za vsa štiri področja ali ločeno po posameznih področjih, kot je bilo temu tako v letih 2012, 2013 in 2019, pa se je šele v letu 2019 prvič zgodilo, da so med posameznimi področji umetnosti razlike tudi v datumih objave in dolžini trajanja posameznega razpisa. Enoletni projektne razpisi za področja uprizoritvenih, vizualnih in intermedijskih umetnosti so se tako pričeli **23. 11. 2018** in so se zaključili **21. 1. 2019**, v skupnem trajanju **8 tednov**. Za področje glasbene umetnosti pa se je razpis pričel **7. 12. 2018** in se zaključil **14. 1. 2019**, v skupnem trajanju **5 tednov** in s tem 3 tedne manj kot na ostalih razpisnih področjih umetnosti.

Kljub temu da gre za enoletne projektne razpise, ki jih bo Republika Slovenija iz sredstev za kulturo sofinancirala v tekočem proračunskem letu, pa so **datumi zaključka** posameznega enoletnega projektne razpisa praviloma prav tako iz tekočega razpisnega leta. V večini analiziranih let, točno pa v sedmih primerih, so se sicer razpisi pričeli že v prejšnjem koledarskem letu, toda samo enoletni projektne razpisi za leti **2011** in **2017** so se pričeli in zaključili v letih 2010 oziroma 2016, v letih **2009, 2013, 2014** in **2018** pa so se razpisi pričeli in zaključili v tekočem projektne in proračunskem letu.

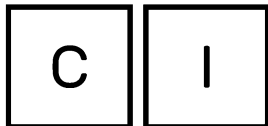
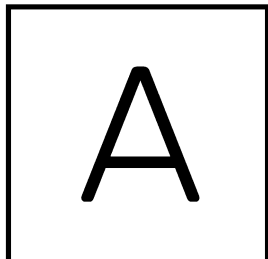
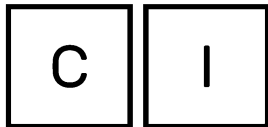
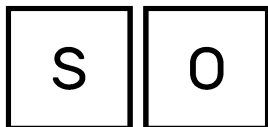
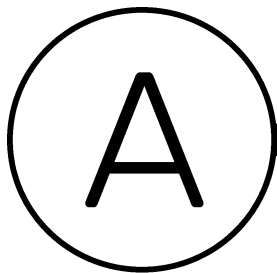

	Razpisni roki		
	Pričetek	Zaključek	Trajanje (dnevi)
2009	9. 1. 2009	10. 2. 2009	31
2010	11. 12. 2009	6. 2. 2010	55
2011	17. 9. 2010	18. 10. 2010	31
2012	23. 12. 2011	23. 1. 2012	30
2013	25. 1. 2013	25. 2. 2013	30
2014	21. 2. 2014	24. 3. 2014	32
2015	5. 12. 2014	15. 1. 2015	40
2016	18. 12. 2015	25. 1. 2016	37
2017	7. 10. 2016	7. 11. 2016	30
2018	16. 2. 2018	19. 3. 2018	33
2019	23. 11. 2018	21. 1. 2019	55
2019	7. 12. 2018	14. 1. 2019	37

Opomba: Razpis se za uprizoritveno, vizualno in intermedijsko umetnost v letu **2019** prične **23. 11. 2018** in se zaključí **21. 1. 2019**, v skupnem trajanju **55 dni**; za glasbeno umetnost se prične **7. 12. 2018** in se zaključí **14. 1. 2019**, v skupnem trajanju **37 dni**.

Tako kot na predvideno višino razpisanih sredstev, ki je posledica političnih odločitev in kulturne politike vsakokratne koalicije ter vlade, izbrani izvajalci in še posebej samozaposleni ter profesionalne nevladne organizacije v kulturi nimajo nobenega vpliva tudi na to, **kdaj se** posamezen razpis **prične** in posledično **zaključí**. Čeprav je predmet enoletnega projektne razpisa, katerega naročnik je Ministrstvo za kulturo RS, sofinanciranje kulturnih projektov na razpisnih področjih umetnosti, ki jih bodo izvajalci izvedli v **tekočem razpisnem letu**, je že iz

zgoraj predstavljenih podatkov razvidno, da projektno leto praviloma nikoli **ne traja vseh 12 mesecev**, kot je to sicer običajna praksa učinkovitih kulturnih politik v večini držav članic Evropske unije. Med njimi je denimo tudi Ministrstvo za kulturo Republike Hrvaške, na katerem se v zadnjih letih enoletni projektni razpisi za naslednje proračunsko in razpisno leto na vseh področjih umetnosti **pričnejo in zaključijo v prejšnjem koledarskem letu**, pogodbe o sofinanciranju pa so s strani ministrstva podpisane na začetku tekočega proračunskega in razpisnega leta.

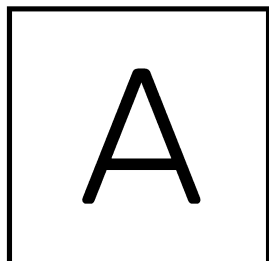
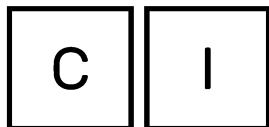
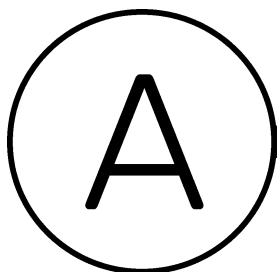
Da se zavedajo problema, da čas izvedbe na enoletnem projektne razpisu izbranih projektov pravzaprav nikoli ni vseh 12 mesecev razpisnega in proračunskega leta, so na Ministrstvu za kulturo sicer dali vedeti ob zadnji uveljavitvi **Pravilnika o spremembah** Pravilnika o izvedbi javnega poziva in javnega razpisa za izbiro kulturnih programov in kulturnih projektov iz 23. septembra 2016, ki jo je podpisal takratni minister za kulturo Anton Peršak. Prav **s skrajšanjem razpisnih rokov** so namreč utemeljili ključno spremembo, po kateri je bil prijaviteljem tudi na enoletnih projektne razpisih odvzeta možnost izjaviti se glede utemeljitve in odločitve strokovne komisije. Toda kljub spremembam, po katerih odločanje o posameznih projektne prijavah **ni več dvostopenjsko**, je tudi iz pričujoče analize razvidno, da se zaradi njih razpisni roki **niso skrajšali** pa tudi da razpisi niso razpisani **nič prej**, kot so bili v letih predhodnega pravilnika.

4. Datumi podpisa pogodb o sofinanciranju projektov

Prav **datumi podpisa pogodb o sofinanciranju projektov** izbranih izvajalcev na enoletnih projektne razpisih s strani Ministrstva za kulturo pa so dodatna ovira uspešnega dela in razvoja samozaposlenih ter nevladnih organizacij v kulturi, saj se z izvajanjem projekta, ki ga je potrebno izvesti v tekočem razpisnem letu oziroma v tistih nekaj preostalih mesecih leta, lahko pravzaprav prične šele po podpisu pogodbe o sofinanciranju.

Datumi podpisa pogodb o sofinanciranju projektov na enoletnih projektne razpisih izbranih izvajalcev s strani Ministrstva za kulturo sicer niso javno dostopen podatek, kot pa na konkretno poizvedbo pojasnjujejo člani društva Asociacija, se datumi podpisa pogodb posameznih izvajalcev lahko tudi za mesec dni in več **razlikujejo** tako **med razpisnimi področji** kot celo **znotraj posameznega področja**. Tako je na lanskem enoletnem projektne razpisu JPR-UM-2018 eden od izbranih izvajalcev na razpisnem področju **glasbene umetnosti** pogodbo o sofinanciranju projekta dobil s strani ministra za kulturo podpisano z dnevom **20. 7. 2018**, drugi izbrani izvajalec pa šele **4. 9. 2018**. Tudi statistike kulturnega dogajanja pa tako posledično potrjujejo, da je to še posebej zgoščeno v drugi polovici oziroma kar zadnji četrtini vsakega razpisno projektne in proračunskega leta.

Čeprav smo se osredotočili na eno samo področje glasbene umetnosti, datume podpisov pogodb po posameznih letih pa smo pridobili iz arhivov članov društva Asociacija, so razmere enako neurejene tudi na drugih razpisnih področjih umetnosti. Okvirni pregled datumov, kdaj je ministrstvo

za kulturo v analiziranem obdobju 2009 - 2019 in v tekočem razpisnem ter proračunskem letu podpisalo pogodbe o sofinanciranju enoletnih projektov na razpisnem področju **glasbene umetnosti**:

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	Mesecev
2009							8. 7.						6
2010							19. 7.						5
2011					11. 5.								8
2012					21. 5.								7
2013								7. 8.					5
2014							9. 7.						6
2015							8. 7.						6
2016								9. 8.					5
2017			21. 3.										9
2018 *							20. 7.						5
2018 *									4. 9.				4

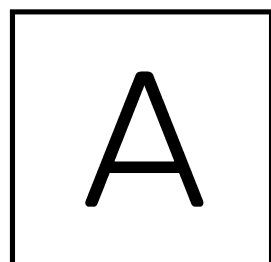
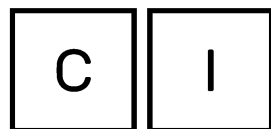
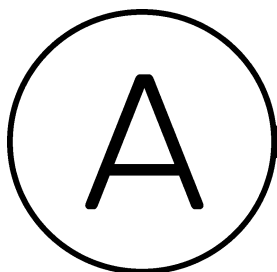
Opomba: Za leto **2018** smo pridobili različna podatka od dveh naključno izbranih izvajalcev, **20. 7.** in **4. 9.**, kar je 5 oz. 4 mesece do konca leta.

Predmet vsakokratnega enoletnega projektne razpisa, katerega naročnik je Ministrstvo za kulturo RS, je sicer sofinanciranje kulturnih projektov na **področjih uprizoritvenih, glasbenih, vizualnih oziroma likovnih¹ in intermedijskih umetnosti**, ki jih bodo izbrani prijavitelji izvedli v tekočem razpisnem ter proračunskem letu. In čeprav to pravzaprav nikoli ni dolgo vseh 12 mesecev, pač pa v najboljšem primeru leta 2017 devet (9) mesecev, **v povprečju analiziranega obdobja 2009 - 2019 pa šest (6) mesecev**, razpisna določila po posameznih področjih, denimo število ponovitev posameznega projekta na področju uprizoritvene umetnosti, še naprej predpostavljajo, kot da ima izbrani prijavitelj za izvedbo na razpolago pravzaprav celo koledarsko leto oziroma vseh dvanajst (12) mesecev.

6. Razpisana sredstva po posameznih področjih umetnosti

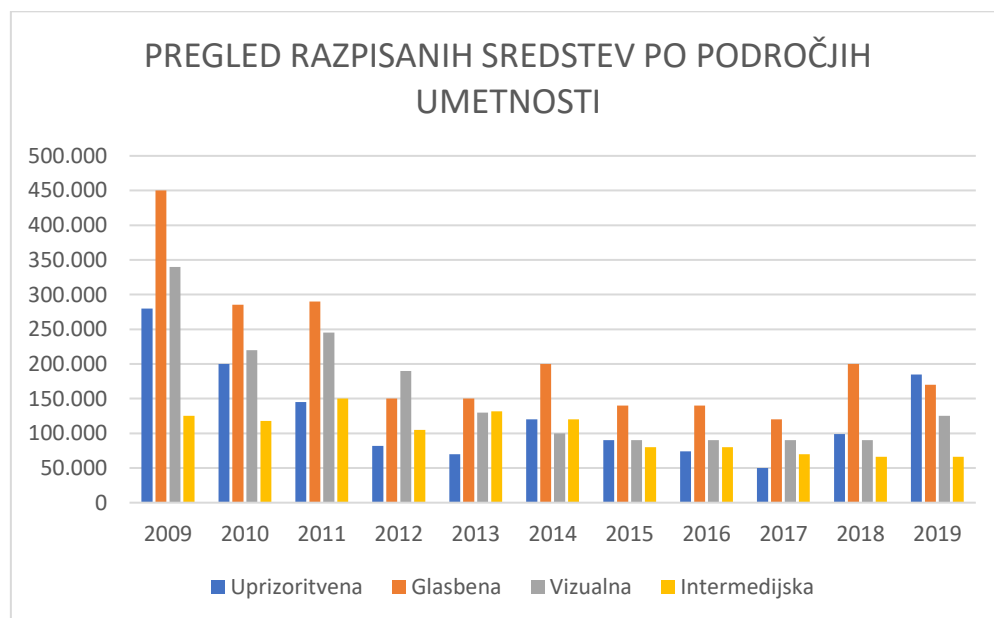
Tako kot skupaj razpisana sredstva za enoletne projektne razpise ta v večini let analiziranega obdobja upadajo tudi po posameznih področjih, čeprav z različno dinamiko, ki potrjuje, da so se višine sofinanciranja po posameznih razpisnih področjih določale nekako arbitrarno in brez jasnih vsebinskih kriterijev ali utemeljitev za posamezna povečanja predvsem pa **nižanja razpisnih sredstev** enoletnega projektne razpisa.

1 V analiziranem obdobju 2009 - 2019 je bilo področje vizualne umetnosti v letih od 2009 do vključno 2013 imenovano likovna umetnost.

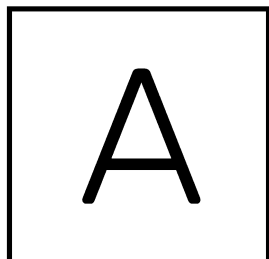
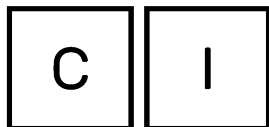
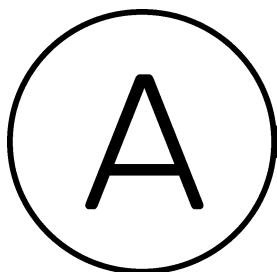

Pregled razpisanih sredstev po posameznih področjih umetnosti v analiziranem obdobju 2009 – 2019:

	Pregled razpisanih sredstev po področjih umetnosti			
	Uprizoritvena	Glasbena	Vizualna	Intermedijska
2009	280.000	450.000	340.000	125.000
2010	200.000	285.500	220.000	118.000
2011	145.000	290.000	245.000	150.000
2012	82.000	150.000	190.000	105.000
2013	70.000	150.000	130.000	131.500
2014	120.000	200.000	100.000	120.000
2015	90.000	140.000	90.000	80.000
2016	74.000	140.000	90.000	80.000
2017	50.000	120.000	90.000	70.000
2018	99.000	200.000	90.000	66.000
2019	184.546	170.000	125.000	66.000

Skozi celotno analizirano obdobje 2009 – 2019 se osnovna štiri razpisna področja bistveno ne spreminjajo. Pri **glasbeni umetnosti** se sredstva običajno delijo na **sklop 1**, ki zajema: staro glasbo, simfonično, orkestralno, komorno in vokalno glasbo, vokalno-instrumentalno glasbo, sodobno komponirano in improvizirano, eksperimentalno in elektronsko glasbo, zvočno umetnost, opero in druga glasbenoscenska dela ter balet in na

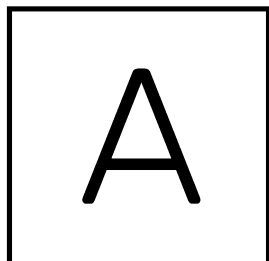
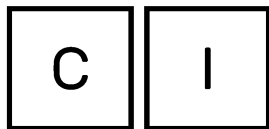
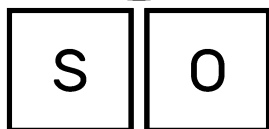
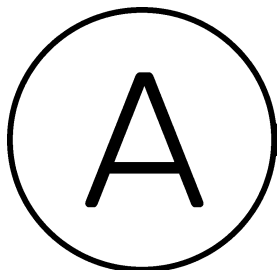

sklop 2, ki zajema: vse oblike tradicionalnega in sodobnega jazza, glasbe sveta in etno glasbo, raznovrstne popularne in alternativne glasbene zvrsti in oblike, šanson, kantavtorsko glasbo, tradicionalne glasbene zvrsti in sodobno tradicijsko glasbo. Na področju **vizualnih umetnosti** pa se v zadnjih letih predvidoma razpisana sredstva med **likovno umetnost, arhitekturo in oblikovanje** razdeljujejo glede na razmerje prijavljenih iz posameznega področja.

Samo v letu **2012** se je pripetilo, da je bil razpis na področju **uprizoritvene umetnosti** s strani takratnega Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport **razpisan in odpovedan** brez posebne obrazložitve prijaviteljem, samo v letu **2010** pa je bilo kot posebno razpisno področje opredeljeno tudi **mednarodno sodelovanje**. Obvestilo o **ustavitvi postopka** Javnega razpisa za izbor kulturnih projektov na področju uprizoritvene umetnosti, ki jih bo v letu 2012 sofinancirala RS iz proračuna, namenjenega za kulturo, je bilo na spletni strani objavljeno 28. 09. 2012. Besedila vseh enoletnih projektov razpisov pa so sicer v letu **2012** vsebovala tudi naslednje opozorilo: »Prijavitelje opozarjamo, da je v postopku javnega razpisa skladno s Pravilnikom o zaključku izvrševanja državnega in občinskih proračunov za leto 2011 potrebno v razpisnem postopku pred izdajo odločbe zaprositi za predhodno odobritev predvidenega zneska sofinanciranja projekta Ministrstvo za finance, saj Ministrstvo za kulturo zaradi likvidnostnega položaja proračuna ne sme prevzemati finančnih obveznosti brez predhodne odobritve Ministrstva za finance. Kolikor soglasje s strani Ministrstva za finance ne bo izdano, Ministrstvo za kulturo projektov predlaganih za sofinanciranje ne bo moglo sofinancirati.«

Nekaterim vsebinskim novostim pa smo v letih analiziranega obdobja pričali tudi znotraj posameznih razpisnih področij. Znotraj področja **vizualne umetnosti** je to gotovo podpodročje **odprti ateljeji**, ki je od leta 2015 naprej namenjeno sofinanciranju **začasnih projektov in razstavnih prostorov** v Sloveniji, ki niso galerije in so z namenom priprave in promocije novih monografskih ali skupinskih projektov za določen čas odprti strokovni in širši javnosti. Med vsebinske novosti, ki se očitno niso obnesle, saj so veljale le eno leto, pa lahko na področju glasbene umetnosti uvrstimo v 2009 razpisano podpodročje **podporni projekti na področju glasbene umetnosti (tekmovanja in nagrade)**, na katerem so lahko sodelovali predlagatelji, ki so v obdobju 2006–2008 izvedli vsaj tri (3) tovrstne projekte nacionalnega značaja oziroma, ki za nova tekmovanja predložijo izjavo ali priporočilo ustrezne izobraževalne (visokošolske), umetniške ali kulturne inštitucije ali referenčnega subjekta (mednarodno uveljavljenega strokovnjaka z referencami, ipd.) o vsaj nacionalnem pomenu prijavljenega tekmovanja.

Tudi pregled **posebnih pogojev** za sodelovanje po podpodročjih znotraj enega posameznega razpisnega področja pove, da so ti pogosto neusklajeni in nekonsistentni. Denimo na področju uprizoritvenih umetnosti in podpodročju: **Produkcija** enoletni projektne razpis pravzaprav spodbuja hiperprodukcijo **vedno večjega števila novih in**

malih projektov. Pri prijavi novega projekta je možno zaprositi za največ 12.000,00 EUR in je potrebno izvesti najmanj 3 ponovitve, število prijav posameznega prijavitelja pa ni omejeno. Pri podpodročju **Postprodukcija** oz. ponovitvah projektov iz prejšnjih sezon pa je možno zaprositi za največ 6.000,00 EUR, minimalno število ponovitev za pridobitev sofinanciranja pa je 5 oz. 3, če so odigrane v tujini. Medtem ko pri številu prijav novih produkcij ni omejitve, pa je število postprodukcij omejeno na 3.

Veliko razlik po posameznih letih je tudi na področju **intermedijske umetnosti**, v okviru katerega v letu 2019 sploh **ni bilo razpisanih sredstev za projekte**, ampak zgolj **za delovne štipendije**, kot eno temeljnih oblik neposredne podpore ustvarjalcem in umetnikom, v nekaterih drugih analiziranih letih pa so delovne štipendije nadomestili s podpodročjem **prvi avtorski projekti**.

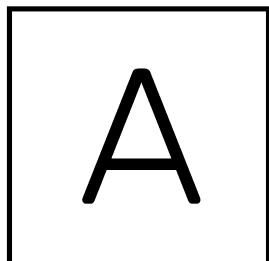
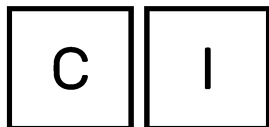
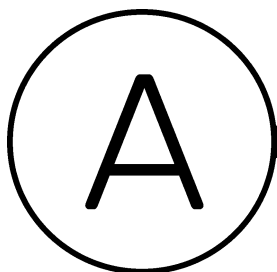
8. Neposredne podpore umetnikom in ustvarjalcem

Ob delovnih štipendijah lahko med **neposredne podpore** umetnikom in ustvarjalcem štejemo tudi podpodročje **rezidenčne udeležbe**, ki so jih enoletni projektni razpisi na vseh področjih predvidevali v letu 2011, v letu 2010 pa so bile del posebnega razpisnega področja **mednarodno sodelovanje in rezidenčne udeležbe**. V letu 2009 so bile rezidenčne udeležbe razpisane na področjih uprizoritvene, glasbene in intermedijske umetnosti, za podpodročje pa so lahko brez starostnih omejitev kandidirali prijavitelji, ki so vpisani **v razvid samozaposlenih na področju kulture** pri Ministrstvu in ki delujejo na posameznem razpisnem področju umetnosti.

Ministrstvo za kulturo med neposredne podpore umetnikom in ustvarjalcem šteje tudi podpodročji **prvi avtorski projekt** in **prvi projekt producenta**, ki pa sta namenjena zgolj mladim ustvarjalcem ter mladim in še ne uveljavljenim producentom ali s statusom samozaposlenega v kulturi ali s statusom pravne osebe. Tako prvi projekt producenta kot prvi avtorski projekt sta namenjena avtorju oz. producentu, ki do sedaj še nista prijavila projekta, ki bi bil na posameznem razpisnem področju sofinanciran iz proračuna Republike Slovenije. Stalno sta v analiziranem obdobju prisotni na področju **uprizoritvenih umetnosti**, ki pa ne pozna podpodročja delovne štipendije, občasno oziroma v posameznih letih pa tudi na področjih intermedijske, vizualne in glasbene umetnosti.

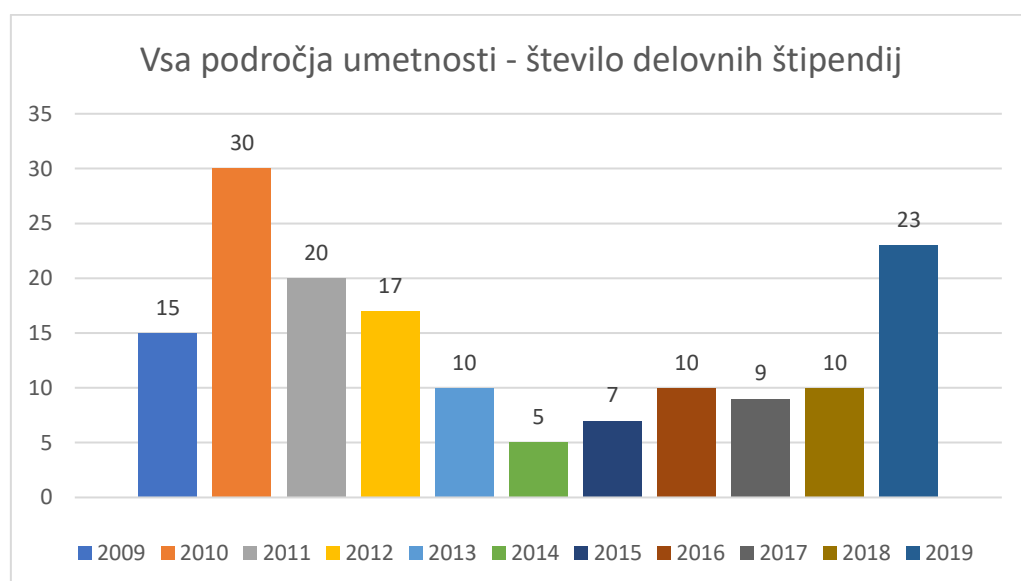
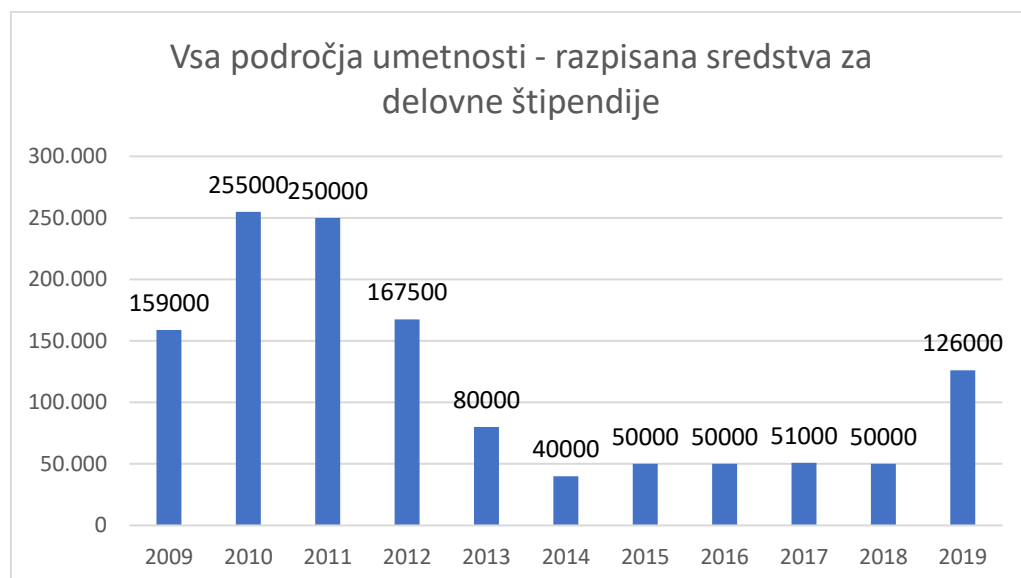
9. Delovne štipendije

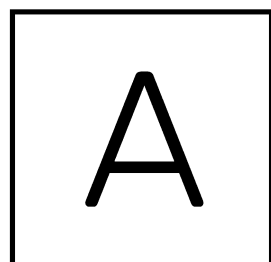
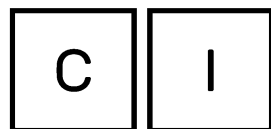
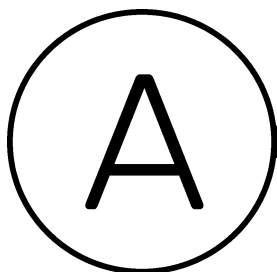
Med vsemi oblikami neposredne podpore posebno obravnavo namenjamo podpodročju **delovne štipendije**, ki je namenjeno sofinanciranju delovnih štipendij **samozaposlenih v kulturi**, ki opravljajo poklic s posameznega razpisnega področja umetnosti. Namen delovne štipendije je spodbujanje ustvarjalnega, raziskovalnega in samoizobraževalnega dela ter s tem povezane mobilnosti posebej nadarjenih ustvarjalcev, brez odvisnosti od neposredne izvedbe konkretnih projektov. Delovna štipendija ni namenjena neposredni umetniški produkciji, lahko pa je posredno priprava nanjo, če je to utemeljeno z zahtevnostjo projekta. Za delovno štipendijo

lahko zaprosi tudi posameznik, ki izkazano deluje v skupini, vendar lahko na istem razpisu kandidira le en član in le na enem razpisnem področju. Kljub temu da osnovna definicija podpodročja ne zahteva dodatnih in posebnih omejitev, saj govori zgolj o spodbujanju ustvarjalnega, raziskovalnega in samoizobraževalnega dela ter s tem povezane mobilnosti posebej nadarjenih ustvarjalcev, pa lahko v okviru analize obdobja 2009 -2019 in posameznih razpisnih področij ugotovimo, da po posameznih področjih umetnosti in razpisnih letih obstajajo velike **razlike** tako glede same **višine bruto sofinanciranja** posamezne štipendije in **skupnega števila podeljenih** štipendij kot tudi glede **dodatnih omejitev pri prijavi** za posamezno delovno štipendijo.

Pregled neposrednih podpor v obliki delovnih štipendij v analiziranem obdobju 2009 – 2019 na **vseh področjih umetnosti**:

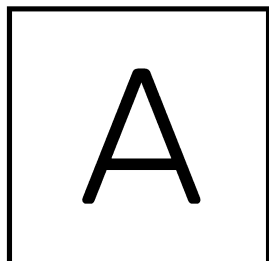
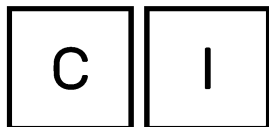
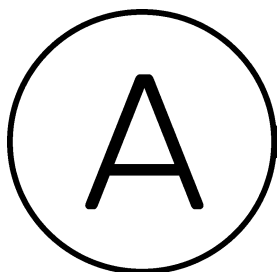

Opombe po analiziranih letih:

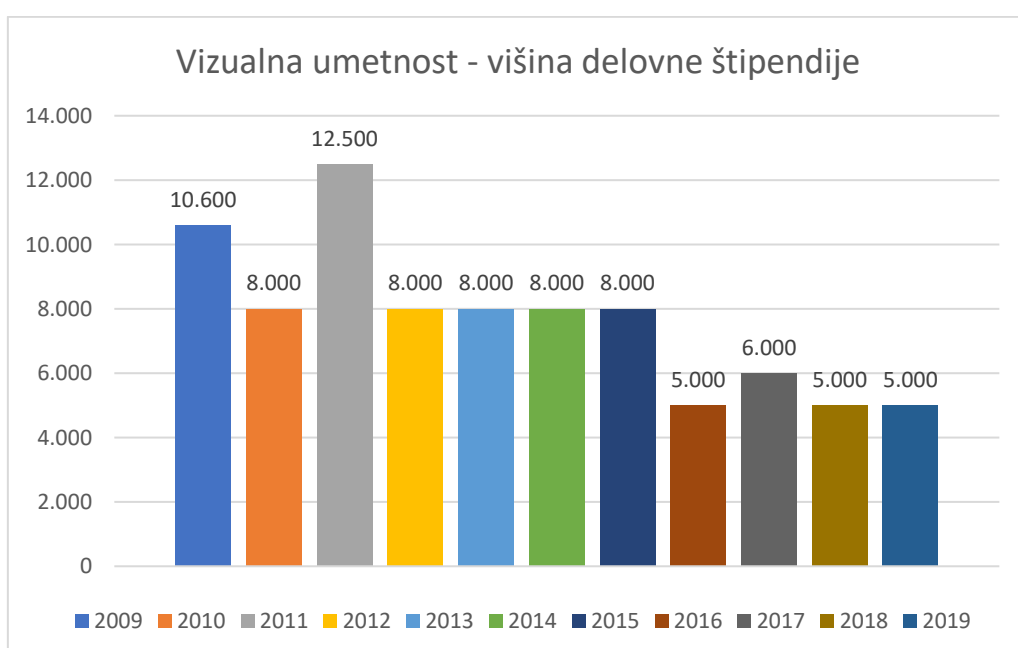
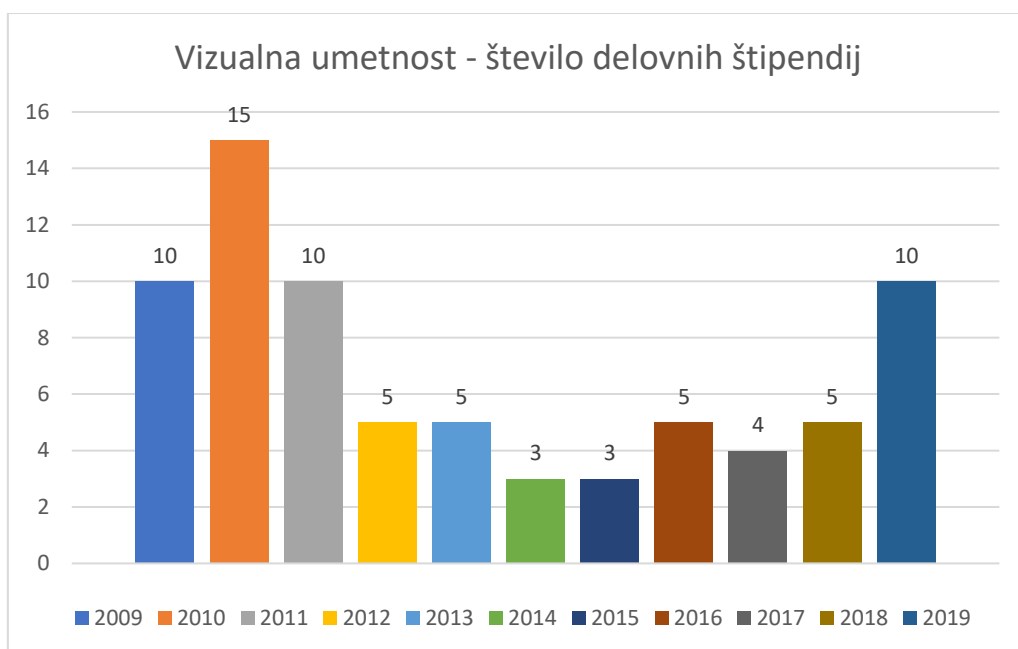
- **2009:** Razlike v višini bruto sofinanciranja med posameznimi razpisnimi področji ni, delovne štipendije niso starostno omejene.
- **2010:** Razlika v višini bruto sofinanciranja med posameznimi razpisnimi področji, delovne štipendije niso starostno omejene.
- **2011:** Na vseh razpisnih področjih so delovne štipendije za samozaposlene v kulturi, niso pa starostno omejene.
- **2012:** Ob razliki v višini bruto sofinanciranja po posameznih področjih, na glasbeni umetnosti ni starostnih omejitev, na intermedijski umetnosti je bil dostop do delovnih štipendij dodatno omejen za samozaposlene v kulturi do 36. leta starosti, na področju likovne umetnosti za nadarjene in obetavne umetnike do 35. leta.
- **2013:** Na področju intermedijske umetnosti delovne štipendije niso bile razpisane, na področju likovne umetnosti pa je bil dostop do delovnih štipendij dodatno omejen za nadarjene in obetavne umetnike do 35. leta.
- **2014:** Na področju intermedijske umetnosti delovne štipendije niso bile razpisane.
- **2015:** Na področju intermedijske umetnosti je bil dostop do delovnih štipendij dodatno omejen na samozaposlene, ki v letu 2015 še niso dopolnili 36 let.
- **2016:** Na področju intermedijske umetnosti je bil dostop do delovnih štipendij dodatno omejen na samozaposlene, ki v letu 2016 še niso dopolnili 36 let.
- **2017:** Razlika v višini sofinanciranja in številu predvidoma podeljenih štipendij po razpisnih področjih, na intermedijski umetnosti je bil dostop do delovnih štipendij dodatno omejen na samozaposlene, ki v letu 2017 še niso dopolnili 36 let.
- **2018:** Na področju intermedijske umetnosti je bil dostop do delovnih štipendij dodatno omejen na samozaposlene, ki v letu 2018 še niso dopolnili 36 let.
- **2019:** Razlika v višini sofinanciranja po področjih in številu predvidoma podeljenih štipendij za samozaposlene v kulturi brez starostnih omejitev.

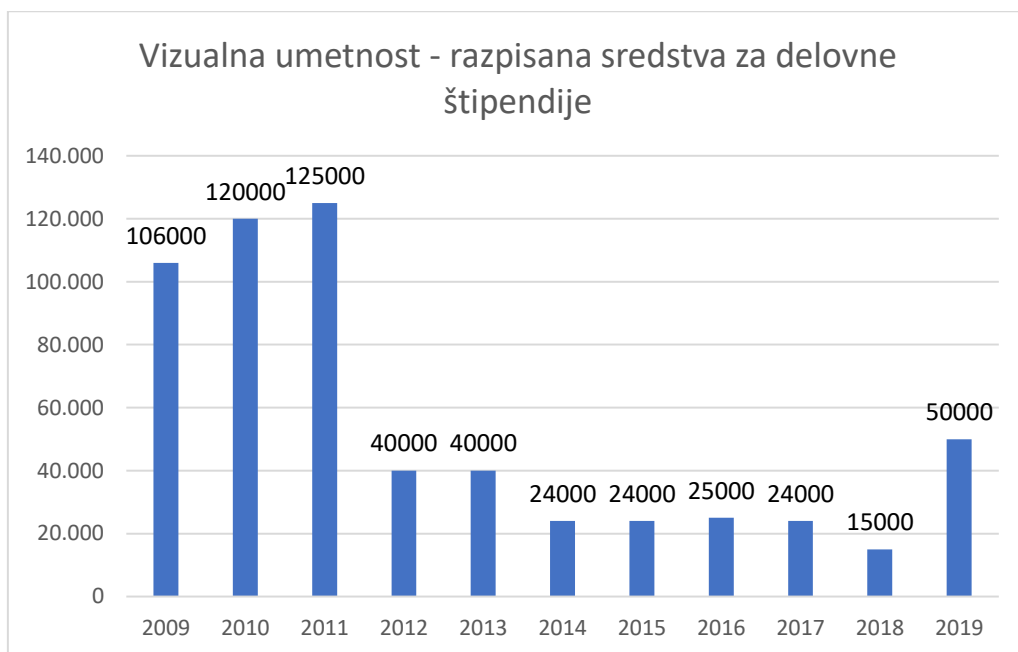
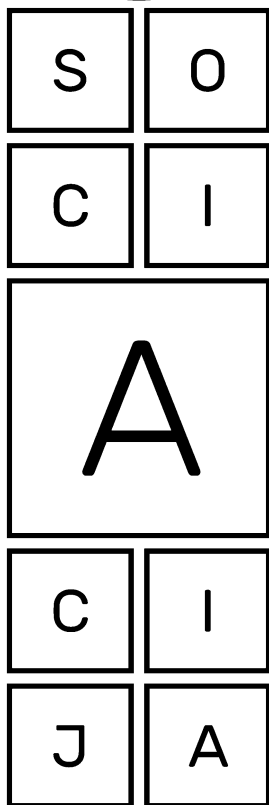
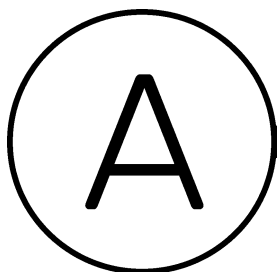
Pregled neposrednih podpor v obliki delovnih štipendij v analiziranem obdobju 2009 – 2019 **na področju vizualne umetnosti:**

	Vizualna umetnost		
	Št. štipendij	Višina	Skupaj
2009	10	10.600	106.000
2010	15	8.000	120.000
2011	10	12.500	125.000
2012	5	8.000	40.000
2013	5	8.000	40.000

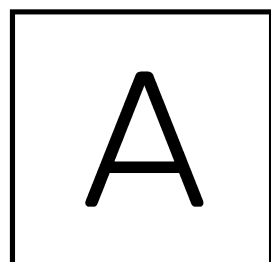
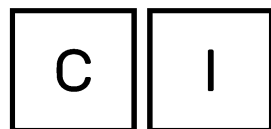
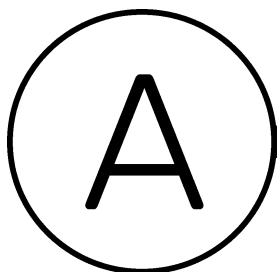
2014	3	8.000	24.000
2015	3	8.000	24.000
2016	5	5.000	25.000
2017	4	6.000	24.000
2018	5	5.000	15.000
2019	10	5.000	50.000

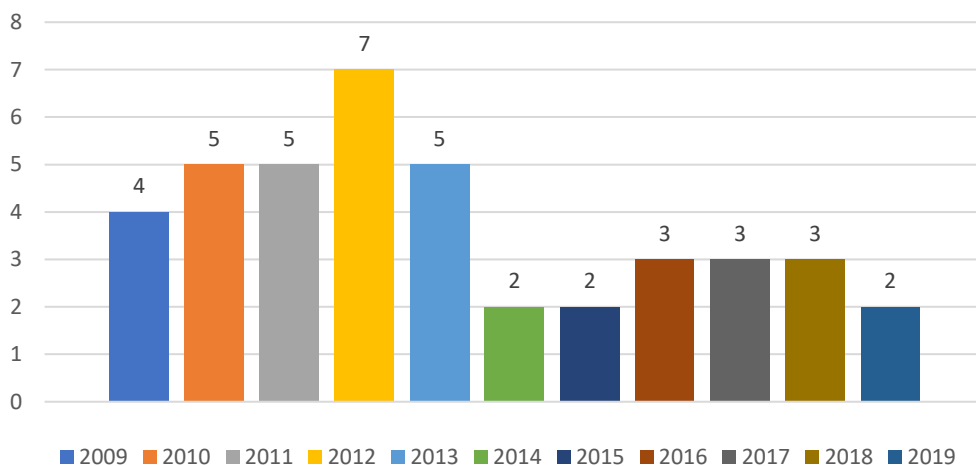

Pregled neposrednih podpor v obliki delovnih štipendij v analiziranem obdobju 2009 – 2019 **na področju glasbene umetnosti:**

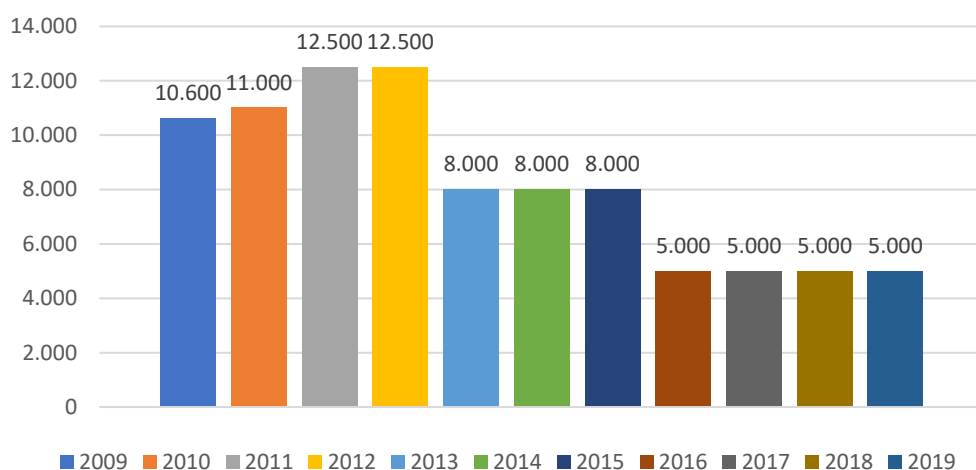
	Glasbena umetnost		
	Št. štipendij	Višina štipendije	Skupaj
2009	4	10.600	42.400
2010	5	11.000	55.000
2011	5	12.500	62.500
2012	7	12.500	87.500
2013	5	8.000	40.000
2014	2	8.000	16.000
2015	2	8.000	16.000
2016	3	5.000	15.000
2017	3	5.000	15.000
2017	3	5.000	15.000
2019	2	5.000	10.000

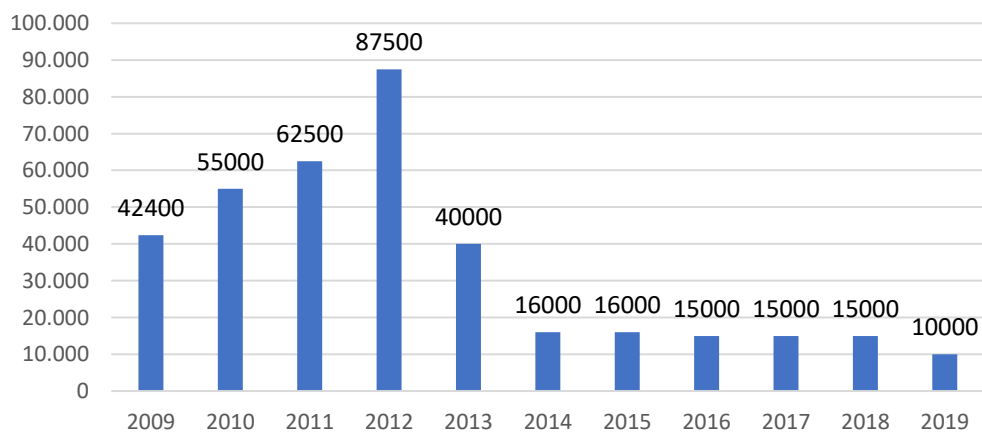
Glasbena umetnost - število delovnih štipendij

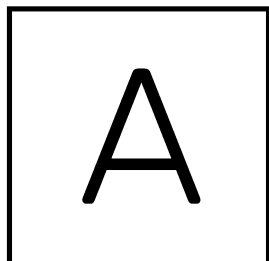
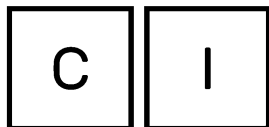
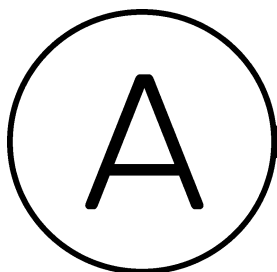

Glasbena umetnost - višina delovne štipendije

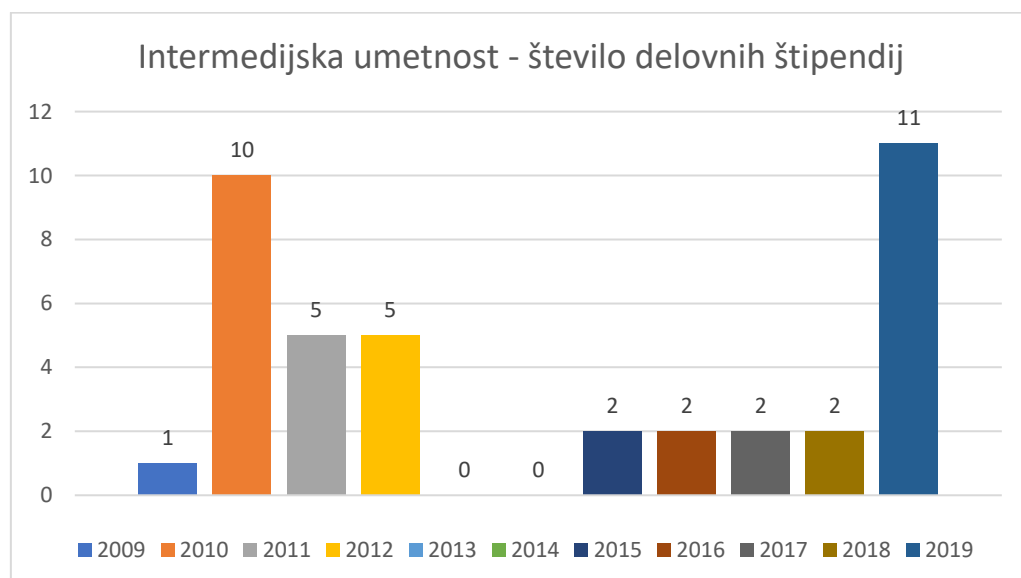
Glasbena umetnost - razpisana sredstva za delovne štipendije

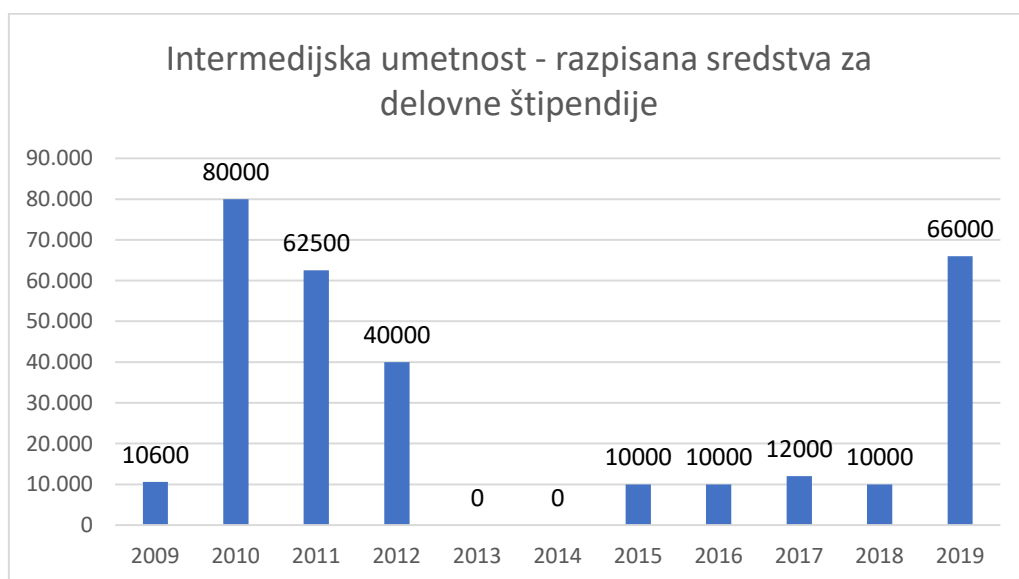
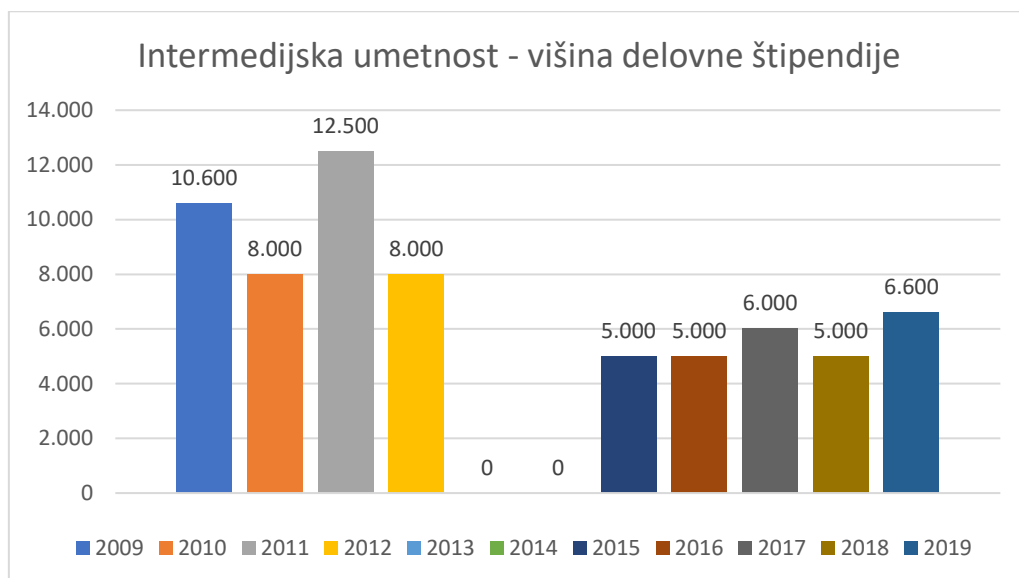
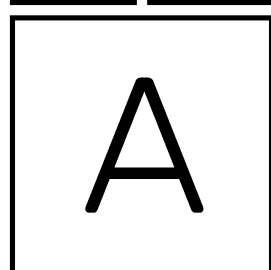
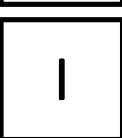
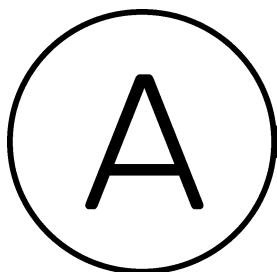

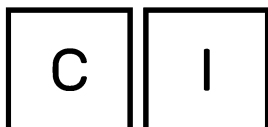
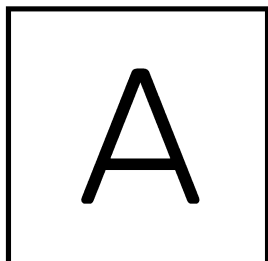
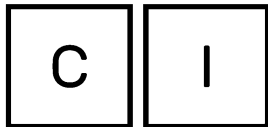
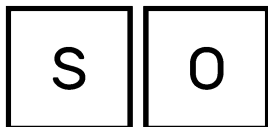
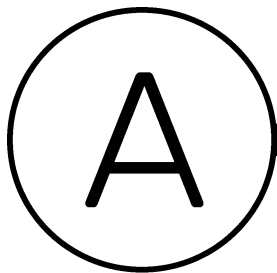
Pregled neposrednih podpor v obliki delovnih štipendij v analiziranem obdobju 2009 – 2019 **na področju intermedijske umetnosti:**

	Intermedijska umetnost		
	Št. štipendij	Višina štipendije	Skupaj
2009	1	10.600	10.600
2010	10	8.000	80.000
2011	5	12.500	62.500
2012	5	8.000	40.000
2013	0	0	0
2014	0	0	0
2015	2	5.000	10.000
2016	2	5.000	10.000
2017	2	6.000	12.000
2018	2	5.000	10.000
2019	11	6.600	66.000

Pregled neposrednih podpor v obliki delovnih štipendij v analiziranem obdobju 2009 – 2019 pokaže, da se je generalno gledano **zmanjšala** tako **višina bruto sofinanciranja** v okviru posamezne delovne štipendije kot tudi **skupno število podeljenih** štipendij po posameznih razpisnem področju. Zadnje dodeljene delovne štipendije so v letu **2018** kot oblika neposredne pomoči ustvarjalcem in ustvarjalkam na področjih vizualne, intermedijske in glasbene umetnosti znašale le še **5.000,00 EUR** bruto, v najboljšem letu analiziranega obdobja oziroma v letu **2011** pa je bila njihova višina v okviru enoletnega projektnega razpisa določena na **12.500,00 EUR bruto**.

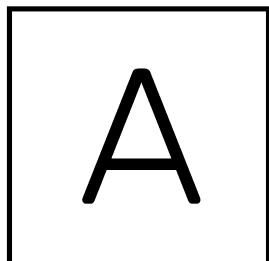
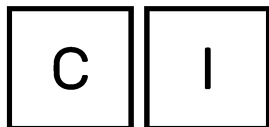
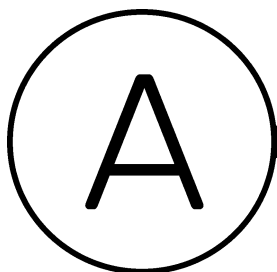

Najmanj delovnih štipendij – **pet (5)** – je bilo razpisanih v letu **2014**, ko so bile v višini 8.000,00 EUR bruto razpisane samo 3 na področju vizualne umetnosti in zgolj 2 na področju glasbene umetnosti, na področju intermedijske umetnosti pa so bili namesto delovnih štipendij kot podpodročje razpisani prvi avtorski projekti. Najmanj delovnih štipendij, ki so bile razpisane na vseh treh področjih umetnosti, na katerih so kot podpodročje prisotne v večini analiziranih let enoletnih projektne razpisov, pa je bilo razpisanih v letu **2015** – skupaj **sedem (7)** – 3 na področju vizualne umetnosti in 2 na področju glasbene umetnosti v višini 8.000,00 EUR bruto ter 2 na področju intermedijske umetnosti, a v višini 5.000,00 EUR bruto. Največ delovnih štipendij – **trideset (30)** – pa je bilo razpisanih v letu **2010**, in sicer kar 15 na področju vizualnih umetnosti ter 10 na področju intermedijske umetnosti v višini 8.000,00 EUR bruto in 5 na področju glasbene umetnosti v višini 11.000,00 EUR bruto.

Skupno je bilo največ sredstev v okviru enoletnega projektne razpisa za delovne štipendije razpisanih v letu 2010, ko je bilo skupaj razpisanih 30 delovnih štipendij, in sicer **255.000,00 EUR**, le pet tisoč evrov manj oziroma **250.000,00 EUR** pa v letu 2011, ko je bilo skupaj predvidenih 20 štipendij, toda v analiziranem obdobju 2009 -2019 v rekordni višini 12.500,00 EUR za posamezno delovno štipendijo. Najmanj sredstev, samo **40.000,00 EUR**, je bilo za delovne štipendije namenjeno leta 2014, ko so bile v višini 8.000,00 EUR bruto razpisane samo 3 na področju vizualne umetnosti in zgolj 2 na področju glasbene umetnosti, le deset tisoč evrov več oziroma **50.000,00 EUR** pa je bilo za delovne štipendije namenjeno v letih 2015, 2016 in 2018, leta 2017 pa je bilo za to neposredno podporo razpisanih 51.000,00 EUR. Razpisana sredstva za delovne štipendije so se tako v obdobju zadnjih pet let v povprečju **znižala za petkratnik** od sredstev v dveh najboljših letih analiziranega obdobja enoletnih projektne razpisov Ministrstva za kulturo.

Pregled v okviru enoletnih projektne razpisov pove, da tudi **delovne štipendije** kot eden od ključnih instrumentov neposredne podpore umetnikom in ustvarjalcem, ki so samozaposleni v kulturi, niso urejene sistemsko ter enakovredno po vseh posameznih razpisnih področjih umetnosti, saj se tako splošni kot posebni pogoji podpodročja bistveno razlikujejo. Vsem sicer je skupno, da je delovno štipendijo **nemogoče prejemati več zaporednih let**, saj je običajen izločilni pogoj, da avtor, ki je vpisan v razvid samozaposlenih na področju kulture, v zadnjih dveh ali na posameznih področjih tudi treh letih ni bil prejemnik ali delovne štipendije Ministrstva za kulturo ali štipendije iz naslova knjižničnega nadomestila.

Čeprav sama definicija instituta mehanizma delovne štipendije tega eksplicitno ne zahteva, so na posameznih področjih umetnosti, še posebej pogosto pa na področju intermedijske umetnosti, nekoliko manj pogosto pa tudi na področju vizualne oz. likovne umetnosti, delovne štipendije **starostno omejene** in s tem namenjene samo mladim ustvarjalcem do 36. oziroma 35. leta starosti. V okviru glasbene umetnosti pa so veliko večino analiziranih let delovne štipendije za samozaposlene v kulturi kot oblika neposredne pomoči ustvarjalcem razpisane **brez starostnih omejitev**.

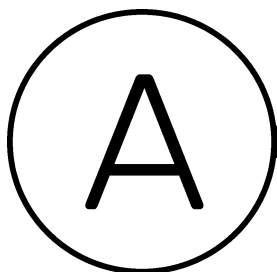

Tako kot pri producentih in projektih na področju vizualne umetnosti pa je tudi pri kandidaturi za delovno štipendijo na tem področju obvezno priložiti seznam razstavnih projektov in **medijskih odzivov**, kar kot izločilni kriterij predstavlja zahtevo, na katero v splošnem krčenju medijskega prostora za umetnost in kulturo prijavitelji sami ne morejo vplivati.

10. Zaključki analize enoletnih projektih razpisov v letih 2009 - 2019

Čeprav enoletni javni razpisi za izbor kulturnih projektov na področjih umetnosti, ki jih vsako posamezno leto sofinancira Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za kulturo, predstavljajo osnovni mehanizem kulturne politike in za številne nevladne producente in samozaposlene ustvarjalce v kulturi tudi prvi dostop do sofinanciranja iz naslova javnih sredstev, je analiza izbranega obdobja pokazala:

- da je **obstoječi kulturni model** na primeru enoletnih projektih razpisov **nedomišljen**, saj so tako med posameznimi leti kot med posameznimi področji umetnosti zelo velike vsebinske razlike;
- da so **javni zavodi s področja kulture**, ki jih Ministrstvo za kulturo ni neposredno pozvalo k predložitvi programa dela in finančnega načrta za tekoče projektno leto, **v bistveno boljšem izhodiščnem položaju od nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi**;
- da so se **pri produkciji v umetnosti in kulturi** glede na obstoječe ravni sofinanciranja **politični varčevalni ukrepi** nadaljevali tudi v letih **gospodarske rasti in okrevanja**;
- da se **ustvarjalci in producenti** po posameznih razpisnih področjih umetnosti srečujejo z zelo **različnimi izločilnimi in omejevalnimi posebnimi pogoji**, kot so denimo starostna omejitve, število predvidenih ponovitev in obvezna priloga medijskih odzivov;
- da so se **pogoji kulturno-umetniške produkcije** v zadnjem desetletju bistveno **poslabšali** tako glede na **količino razpisanih sredstev** kot glede na **razpisne pogoje**, pod katerimi je do njih moč dostopati;
- da je **razpise** na področju umetnosti in kulture potrebno debirokratizirati in prenoviti **prijavne obrazce in obvezne priloge**;
- da so avtorji, ki so **samozaposleni v kulturi**, zaradi dejstva, da morajo biti vsi njihovi dejanski stroški produkcije, organizacije in promocije projekta zajeti v okviru njihovega v skladu z avtorsko zakonodajo obdavčenega honorarja, **na slabšem od zaposlenih** v javnih zavodih in nevladnih organizacijah;
- da pogoste **menjave vodstev** ministrstva za kulturo puščajo posledice na celotno področje umetnosti in kulture ter da čim prej potrebujemo

S	O
---	---

C	I
---	---

A

C	I
---	---

J	A
---	---

ministrico oziroma **ministra za kulturo s polnimi pooblastili;**

- in da potrebujemo **Strategijo obstoja in razvoja samozaposlenih in nevladnih organizacij v kulturi**, na podlagi katere bi lahko prišlo do **sprememb** nacionalnih in lokalnih kulturnih politik, mehanizmov sofinanciranja in posledično krovnih strateških dokumentov, kot sta Nacionalni program za kulturo in Zakon o uresničevanju javnega interesa v kulturi.

Društvo Asociacija, februar 2019